

Ірина Кушнір
ORCID iD: 0000-0002-4349-9652

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мовної підготовки 1,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
Майдан Свободи, 4, 61022 Харків, Україна
irina.kushnir.83@gmail.com

ДИСКУРСНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті описано основні характеристики дискурсного підходу у системі навчання української мови як іноземної, а також компоненти україномовного медичного науково-академічного дискурсу як базису відбору змісту мовної освіти іноземних студентів-медиків українських ЗВО. Залучаючись до україномовного медичного дискурсу, іноземні студенти медичного профілю одержують фахові знання та можливість стати суб'єктами комунікативних практик професійного спілкування як з рівноправними фахівцями, так і різними членами українського соціуму (пацієнтами), на кого спрямована професійна діяльність майбутнього лікаря.

Застосувавши низку теоретичних (аналіз наукових лінгвофілософських, лінгвопсихологічних, теорії мовної комунікації, лінгводидактичних досліджень; систематизація, узагальнення та синтез існуючих визначень змісту та структури комунікативного акту) та практичних (спостереження за навчальним процесом фахової підготовки іноземних студентів-медиків українських ЗВО з метою визначення їхніх реальних комунікативних потреб) методів дослідження, автор наводить такі змістові компоненти системи навчання української мови як іноземної: комунікативні ролі предметів медичного дискурсу, що регулюють комунікативні потреби іноземних студентів; відповідні комунікативні наміри та стратегії, тактика реалізації цих намірів; жанрові форми медичного дискурсу; ситуаційна та тематична організація; основні комунікативні одиниці реалізації медичного дискурсу. Лінгводидактична інтерпретація цього виду медичного дискурсу дозволила сформулювати часткові принципи відбору мовних та мовленнєвих матеріалів для викладання української мови як іноземної.

Також у статті подано характеристику сутності та складових медичного науково-академічного дискурсу, виокремлено принципи відбору навчальних матеріалів для викладання української мови як іноземної, є комунікативно-мовною основою мовної освіти іноземних студентів-медиків. Лінгвістично-методичне тлумачення вивченого явища допоможе у відборі мовного матеріалу та створенні методичних розробок та посібників з української мови для іноземних студентів; у виборі методів та прийомів навчання, необхідних для формування когнітивно-

мовних навичок розкодування / кодування комунікативної події засобами іноземної (української) мови.

Ключові слова: *іноземні студенти, медичний науково-академічний дискурс, українська мова як іноземна.*

© Кушнір І., 2020

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.3.3>

Вступ. В Україні навчається велика кількість іноземних студентів. Приймаючи численність здобувачів вищої медичної освіти, ми повинні забезпечити конкурентоспроможний, порівняно з іншими країнами європейського освітнього простору, якісний рівень підготовки випускників. Європейська стандартизація висуває нові вимоги до якості мовної освіти іноземців – майбутніх лікарів, головна мета якої полягає у професійно-комунікативній підготовці у процесі навчання української мови як іноземної (далі – УМІ). Якість мовної освіти безпосередньо залежить від змісту навчання.

Предметний зміст навчання УМІ у закладах вищої медичної освіти має бути представлений мовними матеріалами, необхідними іноземним студентам-медикам для отримання професійної кваліфікації та для здійснення професійної комунікативної взаємодії під час лікарняної практики. Іншими словами, до предметного змісту системи навчання УМІ необхідно включити такі комунікативні зразки, які є складниками медичного дискурсу. Це можливо реалізувати на основі принципів дискурсного підходу. Україномовний медичний дискурс для іноземних студентів-медиків має функцію поширення фахових знань під час навчання в ЗВО, залучення до комунікативних практик професійного спілкування рівноправних фахівців і суб'єктів українського соціуму (пацієнтів), на кого спрямована професійна діяльність майбутнього лікаря.

На часі медичний дискурс є об'єктом аналізу численних наукових розвідок української та зарубіжної лінгвістики й лінгводидактики: М. Барсукова, Н. Гончаренко, В. Жура, В. Куриленко, Ж. Рагіна, О. Шаніна та ін. Вчені розглядають медичний дискурс як складний різнорівневий і багатокomпонентний

стародавній феномен. Досліджено термінологічний, лінгвопрагматичний, лінгвокогнітивний аспекти медичного дискурсу, але наразі залишаються не з'ясованими лінгводидактичні категорії медичного дискурсу в контексті застосування дискурсного підходу у відборі змістових елементів системи навчання УМІ іноземних студентів-медиків.

Мета статті – описати лінгводидактичні категорії дискурсного підходу в системі навчання УМІ, що дозволить виокремити часткові лінгводидактичні принципи відбору предметного змісту мовної освіти іноземних студентів-медиків.

Методологія дослідження. Для досягнення мети доцільно використати такі методи:

- теоретичні: аналіз наукових лінгвофілософських, лінгвопсихологічних, теорій мовної комунікації, лінгводидактичних досліджень; систематизація, узагальнення та синтез дійсних характеристик дискурсного підходу;

- емпіричні: спостереження за навчальним процесом фахової підготовки іноземних студентів-медиків українських ЗВО з метою визначення їхніх реальних комунікативних потреб.

Результати дослідження. Лінгводидактичні категорії дискурсного підходу.

На необхідності використання дискурсного підходу (який ґрунтується на дослідженнях феномена дискурсу) під час створення навчальних матеріалів з УМІ наголошують такі представники львівської лінгводидактичної школи, як Н. Бартків, М. Буряк, Т. Єщенко, О. Синчак. Науковці виокремлюють визначальні в лінгводидактиці принципи дискурсного підходу: 1) спрямованість на формування дискурсивної компетенції як складника комунікативної діяльності; 2) створення навчальних завдань на основі дискурс-аналізу (Синчак, 2014); 3) навчання УМІ шляхом залучення до україномовних дискурсів з активацією творчо-інтерпретативних здібностей студентів (Єщенко, 2019).

На нашу думку, виокремлені загальні принципи доцільно конкретизувати принципами відбору мовно-комунікативних навчальних матеріалів, що оптимізує методичні дії під час створення якісних навчально-методичних комплексів з УМІ.

Тож необхідно проаналізувати лінгводидактичні категорії базисного феномена дискурсного підходу – «дискурсу».

Основна площина аналізу дискурсу – соціально-комунікативний та лінгво-соціокультурний простір людини (Harré, Gillett, 1994)). Такий простір створюють комуніканти, які є членами суспільства та суб'єктами культури і які, відповідно, виконують певні соціальні, культурні ролі (Макаров, 2003). Тож звернення лінгводидактики до дискурсного підходу у відборі мовного навчального матеріалу та дослідження феномена «дискурс» сучасною лінгвістикою засвідчують гуманістичність освітньої парадигми, зокрема мовної, на тлі гуманістичних тенденцій у сучасних науках.

Лінгвістичні дослідження дискурсу лежать у царині психолінгвістики, соціолінгвістики й лінгвокультурології та пов'язані «з методологічним поворотом від класичної парадигми філософії свідомості до постнекласичної парадигми філософії комунікації як засобу досягнення порозуміння людей з використанням природної мови» (Бацевич, 2004, с.147). У здійснених науковцями тлумаченнях та описах дискурсу можна помітити таку закономірність: поняття «дискурс» виникає тоді, коли досліджують зв'язок мовленнєвих продуктів, які втілюються у мовних формах, із суб'єктами та лінгво-когнітивними і функційно-прагматичними компонентами комунікативної події як діалогічного (в широкому розумінні) явища. Тож термін «дискурс» ми використовуємо для називання всього комплексу дискурсних текстів, дискурсних висловлювань, дискурсних ситуацій спілкування і комунікативних актів у певній комунікативній сфері, зокрема медичний дискурс у навчально-професійній сфері спілкування.

Дискурс як відображення комплексу комунікативних ситуацій, тобто певної сфери спілкування, має такі компоненти (що було обґрунтовано в наших попередніх публікаціях (Кушнір, 2020)): особистісний рівень – учасники (комуніканти) в соціальній та соціокультурній площині; вербально-когнітивний рівень – комунікативні цілі, що реалізуються через мовленнєві інтенції, стратегії і тактики; мовно-позамовний рівень – дискурсні тексти та дискурсні діалогічні

єдності (як утілення мисленнєво-мовленнєвої діяльності учасників комунікативного процесу в мовних формах). Виокремлення зазначених рівнів комунікативного процесу пропонуємо здійснити з науково-методичною метою для систематизації та оновлення предметно-змістового складника системи навчання УМІ іноземних студентів-медиків.

Наведені категорії дискурсу у межах дискурсного підходу стали складником понятійного апарату методики викладання УМІ. Вони допомагають виміряти й описати комунікативні акти, необхідні іноземним здобувачам вищої освіти в українських ЗВО. Тому розглянемо категорії дискурсу, які доцільно використовувати у проектуванні системи навчання УМІ студентів-медиків.

Принципи відбору змістових компонентів системи навчання УМІ в межах україномовного медичного науково-академічного дискурсу.

Зазначимо, що іноземні студенти медичних ЗВО перебувають у сфері медичного наукового дискурсу, коли слухають лекції з профільних дисциплін, читають / слухають науково-медичну інформацію, необхідну для здобуття фахової кваліфікації; у сфері медичного академічного дискурсу, коли вступають у комунікативну взаємодію із викладачами та співробітниками факультетів освітніх закладів, з українськими студентами-медиками. Власний досвід роботи дає підстави вважати доцільним розгляд медичного наукового та академічного дискурсів як єдиного – науково-академічного.

За важливим спостереженням В. Куриленко, «зараз сформувався ще один різновид медичного дискурсу – цифрова копія світу медицини – медичний мережевий дискурс» (переклад наш – І. К.) (Куриленко, 2017, с. 134). Спостереження за навчальним процесом іноземних студентів медичного профілю в українських ЗВО показало, що вони залучаються до медичного мережевого дискурсу у межах медичного науково-академічного дискурсу. Саме іншомовний для іноземних студентів-медиків код (україномовний) є «ключем» до здобуття професійної кваліфікації. Медичний науково-академічний дискурс закладає концептуально-понятійну та термінну основу інших різновидів медичного дискурсу – навчально-професійного й мережевого.

Дослідження особливостей медичного науково-академічного дискурсу в науковій площині (М. Барсукова, 2007; В. Карасик, 2000; О. Шаніна, 2015) доводять, що у цій сфері формуються, накопичуються та репрезентуються спеціальні й буденні знання. Спеціальні знання в процесі комплексної науково-теоретичної та професійно-практичної діяльності вибудовуються у систему концептів, вербалізованих фаховою мовою (Смирнова, 2011). Створені знання, наприклад, про захворювання та засоби їхньої діагностики й лікування, вводяться до професійно-комунікативних практик, суб'єктами яких є учені-медики й лікарі-практики, за допомогою мовних засобів (термінів, науково-фахових кліше і фразеології тощо). Зазначені концептуальні знання та основні риси втілюються у мовні форми обмеженою номенклатурою мовленнєвих жанрів.

Медичний науково-академічний дискурс у межах медичних ЗВО має, окрім наукової, педагогічну, дидактичну спрямованість, тому що дискурсивні практики такого типу здійснюються в академічному середовищі. Навчальні дисципліни спрямовані на трансляцію систематизованого та дидактично обробленого наукового знання, а їхній зміст має бути особливим чином спроектованим з урахуванням логіки навчально-професійної діяльності студентів, вікових та когнітивних особливостей суб'єктів навчання. Ядерною комунікативною подією педагогічного дискурсу у сучасному ЗВО є лекція та семінарсько-практичні заняття. Мовно-структурна організація університетського педагогічного дискурсу має такі форми: а) магістральний дискурсивний монолог, реалізований викладачем під час лекційних занять; б) дискурсивні комунікативні акти з домінантою контролю, який здійснюється викладачем на контролювальному етапі (заліків, іспитів); в) дискурсивні діалоги / полілоги, що продукують на семінарських і практичних заняттях у процесі безпосередньої взаємодії (Дімова, 2004, с. 7; Pique-Angordans, Posteguillo, 2006).

Перш ніж розпочати читання україномовних наукових медичних статей з метою розширення професійних знань або здійснювати розпит і консультування хворих під час клінічної практики, іноземні студенти-медики повинні засвоїти основи медичних знань не лише під час слухання профільних лекційних курсів, але

й у процесі читання підручників, наукових статей, науково-професійних сайтів українською мовою. Тобто першочерговою метою навчання української мови як іноземної від рівня B1 до рівня B2 (необхідних для мовної освіти в українському ЗВО) має бути навчання слухання та зберігання в довгостроковій пам'яті фахової інформації лекцій із профільних дисциплін з подальшим використанням засвоєних знань у майбутній професійно-практичній діяльності; навчання читання текстів сучасних форматів підручників з тотожним завданням.

Перед викладачами української мови як іноземної на сучасному етапі постали нові завдання: навчання сприйняття, розуміння та інтерпретації сучасного формату креалізованих аудиторних та інтерактивних лекцій. У цьому зв'язку особливої значущості набуває відбір новітніх комунікативних дискурсивних зразків для укладання змістового рівня системи навчання української мови як іноземної студентів українських медичних ЗВО, використовуючи часткові лінгводидактичні принципи відбору навчальних матеріалів. Особистісний рівень дискурсивного тексту креалізованої лекції відображає асиметрію суб'єктів комунікації – лектора-мовця та студента слухача. Тому відбираючи комунікативні зразки таких текстів для навчання української мови як іноземної, необхідно враховувати асиметричні комунікативні інтенції, когнітивні комунікативні стратегії, мовленнєві тактики як адресанта, так і адресата. Комунікативні наміри лектора в ситуаціях науково-академічної інтеракції мають єдність двох аспектів: лінгвально-ментального (намір кодування спеціально відібраної наукової інформації у необхідній жанровій формі дискурсивного тексту) і комунікативного (намір ініціювання активного слухання адресата комунікативної взаємодії).

Комунікативні інтенції адресанта просвітницького дискурсу конкретизують його основну мету: вплив на адресата з метою формування у нього релевантного знання і адекватної професійно-комунікативної поведінки (Габідулліна, 2009). Адресант науково-академічного дискурсу, продукуючи своє висловлення, використовує різні способи мовно-мовленнєвого впливу. Персуазивний вплив передбачає досягнення мети шляхом переконання через раціональне обґрунтування тієї чи іншої ідеї. Персуазивна стратегія в медичному науково-академічному

дискурсі спрямована на вирішення таких комунікативних завдань: залучення уваги адресата до певної проблеми, внесення змін у науково-професійну картину світу адресата з майбутнім використанням оновлених когнітивно-ментальних параметрів у професійній практиці. Іншим способом комунікативного впливу в науково-академічному дискурсі є сугестивна стратегія. Її мета полягає в тому, щоб спонукати адресата повірити автору просвітницького послання без критичного осмислення отриманої інформації. Сугестивний вплив спрямований на формування певних емоцій у адресата: подиву, впевненості, наснаги, гордості та ін. Для такої реалізації прагматичного потенціалу науково-академічного висловлення використовуються різні тактики, зокрема тактика застереження (наприклад, про можливі наслідки в разі ігнорування проблеми) або тактика створення позитивного образу майбутнього (Габідуліна, 2009; Player-Koro, Sjöberg, 2018; Smolinska, Dzyubynska, 2018). Також автори навчальних медично-наукових текстів навчають майбутніх медиків алгоритмів професійних дій та операцій – подають інструкції стосовно того, як треба проводити діагностику, лікування, як готувати лікарські засоби, як використовувати медичну техніку тощо.

Таким чином, стратегічний репертуар медичного науково-академічного дискурсу становлять стратегії аргументації, експлікації, ідентифікації, кваліфікації та оцінки, прогнозування, рекомендації, роздуму.

Структурувальним елементом змісту тексту та його семантичної бази є тема (Бігич, 2013; Ізаренков, 1995; Семенюк, 2010). Теорію комунікативної організації тексту розроблено Д. Ізаренковим, який також уводить поняття типової теми – метатеми як сукупності множинності тем, об'єднаних на основі єдності, тотожності аспектів або класів об'єктів, які розглядаються (Ізаренков, 1995). На нашу думку, тема є системотвірною категорією навчально-професійної площини дискурсної події – комунікативного акту. Тема має екстралінгвістичний характер і передбачає розгортання, розкриття, виконує функцію організувального базису дискурсу і тим самим задає ієрархічність організації дискурсу. Теми в медичному науково-академічному дискурсі детермінуються не об'єктом думки / висловлення, а певним

аспектом його розглядання. Слушною є рекомендація Д. Ізаренкова, щодо відбору тематичного ядра, коли необхідно «орієнтуватися, залежно від конкретних цілей навчання», на: 1) об'єкти (класи об'єктів) вивчення; 2) аспект(и) аналізу об'єктів; 3) комбіноване використання обох попередніх підстав» (Ізаренков, 1995, с. 91).

Відзначимо, що навчальні тексти для читання та аудіювання є не тільки носіями предметної інформації, але також їх використовують як джерела і як комунікативні зразки для побудови іноземними студентами-медиками власних висловлювань різної функційної спрямованості у необхідних комунікативних актах (під час доповідей на семінарах, у ситуаціях пояснення симптомів хворому в клінічній практиці тощо).

У зв'язку з тим, що медичний дискурс – це комунікація відповідно до тем, дотичних до системи охорони здоров'я одночасно в когнітивному, прагматичному та соціокультурному контексті, під час відбору змісту мовної освіти іноземних студентів-медиків доцільно орієнтуватися на відповідність метатемній типології науково-навчальних медичних дискурсивних текстів.

Другим параметром аналізу дискурсивного тексту, після функційно-прагматичного, має стати формально-граматичний. Мета-темний принцип відбору навчального матеріалу, хоча й апелює до лінійного розгортання текстів, але, на нашу думку, є перехідним до структурно-змістової організації креалізованих текстів. Оскільки кожна мета-тема сегментується на теми та мікротеми, так само необхідно й квантувати текстові матеріали для презентації сучасним студентам із кліповим мисленням. Позитивною у цьому є можливість бачити багатоплановість, багатоваріативність інтерпретації (Гич, 2016) дискурсивних наукових текстів.

Обговорення.

Наведений вище опис компонентів медичного науково-академічного дискурсу дозволяє виокремити такі часткові лінгводидактичні принципи відбору навчальних матеріалів, які складатимуть зміст навчання української мови як іноземної іноземних студентів українських медичних ЗВО:

1. Відповідність комунікативним ролям медичного науково-академічного дискурсу (викладач – студент; студент – студент).

2. Відповідність актуальним для медичного науково-академічного дискурсу комунікативним намірам (інтенціям):

- лінгво-когнітивним (узгодження, інформування, актуалізації); педагогічно-комунікативним (персуазивним, або аргументаційним; сугестивним).

3. Кореляція з актуальними жанровими формами:

- науково-навчальна поліканальна інтерактивна / креалізована лекція, повідомлення / доповідь на науковій конференції (також і у форматі он-лайн), наукова полеміка / дискусія на семінарському занятті або в навчальному інтернет-чаті, створеному для організації самостійної роботи студентів; дискурсивні тексти / креалізовані тексти фахового підручника, наукові статті, анотації, тези доповіді.

4. Відповідність актуальним стратегіям медичного науково-академічного дискурсу:

- контактоустановлювальним, контактопідтримувальним, контактозавершальним;

- аргументації, експлікації, ідентифікації, кваліфікації та оцінки, прогнозування, рекомендації, роздуму;

- таксономізації (класифікації, систематизації, типологізації).

5. Відповідність тактикам медичного науково-академічного дискурсу:

- експлікативній, інформативно-констатувальній, інструктивній.

6. Відповідність метатемній типології науково-навчальних медичних дискурсивних текстів.

7. Урахування функційно-прагматичної та формально-граматичної значущості дискурсивних текстів.

Висновок. Наведені у статті характеристики дискурсивного підходу в системі навчання УМІ іноземних здобувачів вищої медичної освіти, виокремлені принципи відбору навчальних матеріалів для навчання української мови як іноземної послугують комунікативно-лінгвістичним базисом мовної освіти іноземних студентів-медиків, а подальша лінгвометодична інтерпретація досліджуваного феномена допоможе у відборі мовного матеріалу та створення методичних розробок

і посібників з української мови для іноземних студентів; у виборі методів і прийомів навчання, необхідних для формування когнітивно-мовних умінь розкодування / кодування комунікативної події засобами іноземної (української) мови.

Перспективи подальших досліджень – теоретично-емпіричне обґрунтування лінгводидактичних принципів відбору предметно-змістових елементів на основі аналізу медичного навчально-професійного дискурсу.

Література

Барсукова М.И. Медицинский дискурс: стратегии и тактики речевого поведения врача: автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 – «русский язык». Саратов. 2007. 21 с.

Бацевич Ф.С. Основы коммуникативной лингвистики: підручник. Київ: Академія, 2004. 344 с.

Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів./ за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

Габидуллина А.Р. Учебно-педагогический дискурс: категориальная структура и жанровое разнообразие: дис. на соискание степени докт. фил. наук. Донецк. 2009. 489 с.

Гич Г.М. «Кліпове» мислення молоді: друг чи ворог навчання? *Наукові праці Чорноморського держ. ун-ту імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Педагогіка. 2016. Т. 269, Вип. 257. С. 38-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2016_269_257_8

Димова Г.В. Основные стратегии французского университетского педагогического дискурса: дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.05. Иркутск, 2004. 343 с.

Єщенко Т. Текстові категорії у практиці викладання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2019. Вип. 14. С. 149–158.

Изаренков Д.И. Лингвометодическая интерпретация учебного текста. *Русский язык за рубежом*. 1995. № 2–3. С.89 – 94.

Карасик В. И. Структура институционального дискурса. *Проблемы речевой коммуникации*. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2000. С. 25–33.

Куриленко В.Б. Непрерывное профессионально ориентированное обучение русскому языку иностранных медиков. Теория и практика: монография. М., 2017. 352с.

Кушнір І. М. Комунікативний акт як основна одиниця навчання української мови як іноземної. *Збірник наукових праць. Викладання мов у*

вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. Випуск 36. Харків, 2020. С. 131–148.

Макаров М. Л. Основы теории дискурса. М.: Гнозис, 2003. 280 с.

Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основы теорії мовної комунікації: навч. посіб. К., 2010. 240 с.

Синчак О. Дискурс-аналіз як методологічне підґрунтя для розробки підручника з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 10. С. 203–210.

Смирнова Ю.С. Особенности репрезентации концепта «сепсис» в истории медицинского термина. *Вестник Пермского ун-та. Российская и зарубежная филология*. 2011. № 2. С. 63 – 66.

Шаніна О.С. Медичний дискурс: комунікативно-прагматичний і сугестивний аспекти : дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. Одеса, 2015. 21 с.

Harré R., Gillett G. *The Discursive Mind*. London; Thousand Oaks, 1994. 192 p.

Pique-Angordans J. and Posteguillo S. (2006). *Medical Discourse and Academic Genres*. Elsevier, Amsterdam, pp. 649–657. DOI: 10.1016/B0-08-044854-2/02350-6

Player-Koro C. & Sjöberg L. (2018) Becoming a primary education teacher - pedagogic discourses in the teacher education program's examination practice. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, No. 4:2, P. 78–91, DOI: 10.1080/20020317.2018.1474702

Smolinska O. & Dzyubynska K. (2018). The Concept of Cultural and Educational Space in Pedagogical Discourse. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Vol. 5, No. 1, P. 55–64. DOI: 10.15330/jpnu.5.1.55-64. URL: file:///C:/Users/3/Downloads/3492-Article%20Text-7012-1-10-20200331.pdf

References

Barsukova, M.I. (2007). *Medicinskij diskurs: strategii i taktiki rehovogo povedenija vracha* [Medical discourse: strategies and tactics of a doctor's speech behavior]: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 – «russkij jazyk». Saratov, 21.

Bacevych, F.S. (2004). *Osnovy komunikativnoyi lingvistyky* [Fundamentals of Communicative Linguistics]. Kyjiv: Akademiya, 344.

Gabidullina, A.R. (2009). *Uchebno-pedagogicheskij diskurs: kategorial'naja struktura i zhanrovoe raznoobrazie* [Educational and pedagogical discourse: categorical structure and genre diversity]: Dis. na soiskanie stepeni dokt. fil. nauk. Doneck, 489

Gy`ch, G.M. (2016). «Klipove» my`slennya molodi: drug chy` vorog navchannya? ["Clip" thinking of young people: friend or foe of learning?] *Naukovi praci Chornomors`kogo derzh. un-tu imeni Petra Mogy`ly` kompleksu «Ky`yevov-*

Mogylyans'ka akademiya». Seriya: Pedagogika. T. 269, Vy`p. 257, 38–42. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2016_269_257_8

Dimova, G.V. (2004). Osnovnye strategii francuzskogo universitetskogo pedagogicheskogo diskursa [The main strategies of the French university pedagogical discourse]: diss. ... kand. filol. nauk: spec. 10.02.05. Irkutsk, 343.

Izarenkov, D.I. (1995). Lingvometodicheskaja interpretacija uchebnogo teksta [Linguistic and methodical interpretation of the educational text]. *Russkij jazyk za rubezhom*. № 2–3, 89 – 94.

Karasik, V.I. (2000). Struktura institucional'nogo diskursa [Institutional Discourse Structure]. *Problemy rechevoj kommunikacii*. Saratov : Izd-vo Sarat. un-ta, 25–33

Kurilenko, V. B. (2017). Nepreryvnoe professional'no orientirovanoe obuchenie russkomu jazyku inostrannyh medikov. Teorija i praktika [Continuing professionally oriented teaching of the Russian language to foreign doctors. Theory and practice]: monografija. Moskva. 352.

Kushnir, I. M. (2020). Komunikatyvnyi akt yak osnovna odyntsia navchannia ukraïnskoï movy yak inozemnoï [Communicative Act as the Main Unit of Teaching Ukrainian as a Foreign Language]. *Zbirnyk naukovykh prats. Vykladannia mov u vyshchych navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky [Collection of research papers. Teaching Languages at Higher Institutions at the Present Stage. Interdisciplinary Relations. Scholarly Studies. Experience. Researches]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, № 36, 131–148.

Макаров М. Л. Основы теории дискурса. М.: Гнозис, 2003, 280 с.

Semenyuk, O. A. & Parashuk, V. Yu. (2010). Osnovy` teoriyi movnoyi komunikaciyi [Fundamentals of the theory of language communication]: navch. posib. Kyiv, 240

Smirnova, Ju. S. (2011). Osobennosti reprezentacii koncepta «sepsis» v istorii medicinskogo termina [Particular qualities of the representation of the concept of “sepsis” in the history of the medical term]. *Vestnik Ppermskogo un-ta. Rossijskaja i zarubezhnaja filologija*. № 2, 63 – 66.

Shanina, O. S. (2015). Medy`chny`j dy`skurs: komunikaty`vno-pragmaty`chny`j i sugesty`vny`j aspekty` [Medical discourse: communicative-pragmatic and suggestive aspects]: dy`s. na zdob. nauk. stup. kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukraïns`ka mova. Odesa, 21.

Synchak O. (2014). Dyskurs-analiz yak metodolohichne pidgruntia dlia rozrobky pidruchnyka z ukraïnskoï movy yak inozemnoï [Discourse analysis as a methodological basis for creating a textbook on the Ukrainian language as a foreign language]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoï movy yak inozemnoï*. Vyp. 10, 203–210.

Yeshchenko T. (2019). Tekstovi katehorii u praktytsi vykladannia ukraïnskoï movy yak inozemnoï [Text categories in the practice of teaching Ukrainian as a foreign language]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoï movy yak inozemnoï*. Vyp. 14, 149–158.

Harré R. & Gillett G. (1994). *The Discursive Mind*. London; Thousand Oaks, 192

Pique-Angordans J. and Posteguillo S. (2006). *Medical Discourse and Academic Genres*. Elsevier, Amsterdam, 649–657.

Player-Koro C. & Sjöberg L. (2018) *Becoming a primary education teacher –pedagogic discourses in the teacher education program’s examination practice*. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, No. 4:2, 78–91

Smolinska O. & Dzyubynska K. (2018). *The Concept of Cultural and Educational Space in Pedagogical Discourse*. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Vol. 5, No. 1, 55–64. file:///C:/Users/3/Downloads/3492-Article%20Text-7012-1-10-20200331.pdf

ДИСКУРСНЫЙ ПОДХОД В СИСТЕМЕ ОБУЧЕНИЯ УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Ирина Кушнир, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры языковой подготовки 1,
Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина,
Площадь Свободы, 4, 61022 Харьков, Украина, irina.kushnir.83@gmail.com

В статье описаны основные характеристики дискурсного подхода в системе обучения украинского языка как иностранного, а также основные компоненты украинскоязычного медицинского научно-академического дискурса как базиса отбора содержания языкового образования иностранных студентов-медиков украинских ЗВО. Приобщаясь к украинскоязычному медицинскому дискурсу, иностранные студенты медицинского профиля получают профессиональные знания и возможность стать субъектами коммуникативных практик профессионального общения как с равноправными специалистами, так и различными членами украинского социума (пациентами), на кого направлена профессиональная деятельность будущего врача.

Применив ряд теоретических (анализ научных лингвофилософских, лингвопсихологических, теории речевой коммуникации, лингводидактических исследований; систематизация, обобщение и синтез существующих определений содержания и структуры коммуникативного акта) и практических (наблюдение за учебным процессом профессиональной подготовки иностранных студентов-медиков украинских ЗВО с целью определения их реальных коммуникативных потребностей) методов исследования, автор приводит следующие содержательные компоненты системы обучения украинского языка как иностранного: коммуникативные роли субъектов медицинского дискурса, обуславливающие коммуникативные потребности иностранных студентов; соответствующие коммуникативные намерения и стратегии, тактики реализации этих намерений; жанровые формы медицинского дискурса; ситуационная и тематическая организация; основные коммуникативные единицы реализации

Дискурсний підхід у системі навчання української мови іноземних студентів медичних спеціальностей

медицинского дискурса. Лингводидактическая интерпретация этого вида медицинского дискурса позволила сформулировать частичные принципы отбора языковых и речевых материалов для преподавания украинского языка как иностранного.

Также в статье дана характеристика сущности и составляющих медицинского научно-академического дискурса, выделены принципы отбора учебных материалов для преподавания украинского языка как иностранного, являющиеся коммуникативно-языковой основой языкового образования иностранных студентов-медиков. Лингвометодическая интерпретация изученного явления поможет в отборе языкового материала и создании методических разработок и пособий по украинскому языку для иностранных студентов; в выборе методов и приемов обучения, необходимых для формирования когнитивно-языковых навыков декодирования / кодирования коммуникативной ситуации средствами иностранного (украинского) языка.

Ключевые слова: иностранные студенты, медицинский научно-академический дискурс, украинский язык как иностранный.

DISCOURSE APPROACH IN THE SYSTEM OF TRAINING OF THE UKRAINIAN LANGUAGE OF FOREIGN STUDENTS OF MEDICAL SPECIALTIES

Iryna Kushnir, PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Language Training Department 1, Institute of International Education
for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University,
4 Svoboda Square, 61022, Kharkiv, irina.kushnir.83@gmail.com

The article describes the main characteristics of the discourse approach in the system of teaching Ukrainian as a foreign language and the main components of the Ukrainian-language medical scientific-academic discourse as a basis for selecting the content of language education of foreign medical students of Ukrainian universities. By participating in the Ukrainian-language medical discourse, foreign medical students gain professional knowledge and the opportunity to become subjects of communicative practices of professional communication with equal professionals and various members of Ukrainian society (patients), to whom the future doctor's professional activity is directed. The author cites the following content components of the system of teaching Ukrainian as a foreign language: communicative roles of the subjects of medical discourse that regulate the communicative needs of foreign students; appropriate communicative intentions and strategies, tactics of realization of these intentions; genre forms of medical discourse; situational and thematic organization; basic communicative units of realization of medical discourse. Linguodidactic interpretation of this kind of medical discourse allowed to formulate partial principles of selection of language and speech materials for teaching Ukrainian as a foreign language.

The characteristics of the essence and components of medical scientific-academic discourse are given in the article, the principles of selection of educational materials for

teaching Ukrainian as a foreign language are singled out are the communicative-linguistic basis of language education of foreign medical students. The linguo-methodical interpretation of the studied phenomenon will help in the selection of language material and the creation of methodological developments and manuals on the Ukrainian language for foreign students; in the choice of teaching methods and techniques necessary for the formation of cognitive-linguistic skills of decoding / coding of a communicative event by instrumentality of a foreign (Ukrainian) language.

Keywords: *foreign students, medical scientific and academic discourse, Ukrainian as a foreign language.*

Стаття надійшла до редакції 04.05.2020

Прийнято до друку 27.08.2020